

Møklebyslekten som kom til Målselven

- av Odd Bjørklund -

Bjørnejegeren Halsten Halstensen Møkleby var født på gården Møkleby i Storelvdalen i 1821. Hans foreldre var Halsten Tollefsen Møkleby født i 1780 og Guri Hågensdr. Akselstu født i 1778. De hadde 4 barn: Tollef, Hågen, Ragnhild og Halsten som var den yngste og som ble den store bjørnejegeren der oppe i Storelvdal. Han var født på Søstumoen Møkleby, men han bygde opp sin egen gård som han kallte for «Rognstad». Han giftet seg med Dorteia Olsdr. Setersdalen. Barn: Herman, Helga, Tollef, Olava, Gurine, Ragna m.fl. Søstumoen var en storgård hvor den eldste broren til Halsten overtok odelsgården, det var han Hågen Halstensen som var gift med jordmor Sigrid Lisbetstua fra Koppang.

Han drev med 6 hester, 56 kuer og 40 sauer, av oppdyrket mark var der 464 mål og 550 mål natureng. Han drev ut tømmerskogen på flere tusen mål. Hans far, Halsten Tollefsen, døde fra familien bare 52 år gammel. Ho mor, Guri, ble sittende med bruket som ble drevet i stor stil. Hun mistet sin eldste sønn Tollef bare 8 år etter farens død. Det var mange husmannsplasser under Søstumoen på Møkleby: «Tjernmoen», «Skredderstua», «Siristua», «Synstad», «Johannesstua», «Skjæret» og «Syra».

Møkleby har vært skrevet på forskjellige måter gjennom tidene. I 1520 skrev de Mickleby, i 1667 skrev de Nøcklebye og i 1723 Møckelbye. I 1619 var det 5 bruk under Møkleby: Evenstad, Akselstu, Trøen, Knuds og Søstumoen. Men Evenstad ble utskilt fra Møkleby som fra 1500-tallet hadde vært den største «storgården». Furuseth er også utskilt fra Evenstad. Alle disse gårdene var også husmannsplasser fra flere hundre år siden, som til slutt ble storgods. I 1687 var Møkleby Tingsted hvor Møkleby beskrives av noen reisende: «På Møgleby besaa vi den anseelige bebyggede gaard, hvis store rummelig huse talte tydeligt nok om eiermandens store velstand. Husbonden var foresten død, men enken sad igjen med den ældste søn der havde overtaget gaarden, tilligemed de øvrige børn. Til denne gaard hører fem husmænd, hvis dagløn veksler efter aarstiden fra 6-12 skilling med kost. Afgiften for hus og jord bliver betalt med 14 dagers arbeide i høsttiden. Lønnen for en dræng er i almindelighed 10 spesidaler med klæder. Møkleby har alltid vært storgaarder og har været en gjild og hærilig gaard, der har tilhørt Møklebyfolket i lange tider. I aaret 1762 brandt flere af husene ned som alt gikk tabt. Det var i aaret 1674 en

Halsten Halstensen Møkleby i sin velmakt. Det var en stor bjørnejeger og en stor personlighet.

rettsag om «Møklebysjøen» hvor Gulbrandsdølene kom over og rovfisket med garn. Det endte med et forferdelig slagsmål med staurer og slagvåpen som visstnok endte med slag og derav ble det døden for Ole Bjerke fra Gudbrandsdalen året etter. Det så nemlig uhyggelig ut en tid, sa Ole Akselsen går til et kraftig angrep. Det ble rettsak på Evenstad, hvor alle impliserte ble frifunnet. Så de kom ingen vei med Møklebysjøen som var reddet for Storelvdølene. Helt fra 1600-tallet er navnet Halsten et gjenomgående navn i Søstumoslekten Møkleby. Det skifter fra Tollef til Halsten i flere generasjoner. De er alle inngiftet med sin slekt på sine husmannsplasser, det var søskenbarn og tremenninger, for odelen måtte følges nøye. Alle disse gårdene i Storelvdalen var i nær slekt. Evenstad, Furuseth, Treseng, Messelt, Negård, Bjørnstad, Stai m.fl.

Under disse storgodsene jobbet disse husmennene fra tidlig til sent. De hadde selv stiftet familier og måtte leve fra hånd til munn. Den eneste redningen var å bryte ut fra

Han var f. i 1821 på Søstumoen Møkleby. Han døde 86 år gl. i 1907 på Rognstad i Storelvdal.

denne elendigheta og reise opp til Bardu og Målselven. Der fikk de jord og land - de kunne kalle for sitt. Det er mange rørende historier på sin vandring opp til nord og det ukjente de kom til og måtte gjennomgå. Det verste var at de kom med flere mindreårige barn opp til ødemarken, hvor de første to årene måtte bo i jordgammer - til de fikk opp-tømret sin første stue. Men disse dølene var hardbarket og seig, og kona var lke utholden som mannen, det var intet som hette kvinnekriminering i de harde tider, det var bare en selvfølge å bli med mannen i ett og alt. Slektene fra Storelvdalen som nesten alle var i slekt, kom til Målselven og de kom i flokk og følge. De fikk rydningsland på Møkleby - Seming Ingebrigtsen og Anne Larsdr. Negård. Til Bjørnstad kom Peder Halvorsen Stai og Jøran Nilstr. Møkleby. Bror til Peder, Erik Halvorsen koim til Luneborg i Målselv. Til Rydningen kom John Johnsen og Margrethe Johnsd. Vestgård. Nils Pedersen og Kari Tollefsdr. Søstumoen, foreldrene hennes var Ragnh. Helgesdr. Stai og Tollef Halstensen fra Søstumoen Møkleby. Slekten kom videre til Rydningen, Iselvmoen, Renmelmoen, Messeltmoen og ellers spredt utover en stor del av Målselven.

Bjørnejegeren Halsten Halstensen Møkleby var en med

Hågen Halstensen er bror til bjørnejegeren, han Halsten Halstensen.

de siste store jegerne der oppe i Storelvdalen, men minnet hans lever enda på folkemunne. Han skjøt ikke så mange bjørner som storjegeren Ole Olsen Messelt som felte over hundre bjørner i sin tid. Men Halsten Møkleby hadde 32 bjørner felt i sitt livsløp. Han var utsatt for dristige hendelser under sin bjørnejakt, og hans ordbruken går igjen. Han hadde aldri noen frykt under jakten, han var treffsikker, han kunne det med å behandle børsa. Halsten begynte å øve seg med børsa fra guttedagene av. Han døde jo 86 år gl. i 1907.

«DEN FØRSTE BJØRNEN»

Det var oppe i «Svartåsfjellet» han skjøt den første bjørnen. Han Gjermund Marenstuen var med. De skulle på elgjakt, men da de var kommet oppunder fjellbandet fikk han Halsten Møkleby se en bjørn liggende på en avsats. Halsten han skjøt, men han traff nesepartiet på bjørnen som satte i et brøl og kom mot dem i rasende fart. Han Halsten slapp bjørnen nærmere inn på seg. Han Gjermund var livredd og krøp sammen bak ryggen hans Halsten. Bjørnen reiste seg på to, mens blodet rant etter det første skuddet. Han Gjermund ropte ut: «Skjøt nå, hører du». «Åja da - bi nå - ska je ta tån' glisen!» sa han Halsten. I det samme så smalt det og bjørnen var død - og glisen var tatt tån'.

«FRYS DU»

Det var en vårveld han Halsten skulle oppi Styggega - han hadde lagt ut et «åte» der. På veien traff han Anders Synstad som ville bli med han Halsten på bjørnejakt, for han ville se bjørn. Da de kom frem til «åte» så lå bjørnen der som var en stor mørk rugg som holdt på å lempe av de svære stokkene som føk omkring furuleggene. Han ræmjete og det gjorde Styggega trist og trolsk i skumringen. Han Halsten og han Anders lå der side om side på magen. Han Anders skalv som et aspeløv i redsel. Han Halsten spurte: «Frys du?» I det samme smalt det og bjørnen var stendød. «Frys du?», er enda et ordstø etter han Halsten Møkleby der oppe i Storelvdalen.

«APEKATT»

Irritable og sinte folk kunne

Foreldrene var: Halsten Tollefsen Møkleby og Guri Akselstu Møkleby.

Halsten Halstensen Møkleby, den store bjørnejegeren, som bygde Rognstad av eiendommen Møkleby. Han var født i 1821 og gift med Dorteia Olsdr. Setersdalen f. 1823. De hadde 8 barn.

ikke bringe han Halsten ut av likevekt, og heller ikke sinte dyr. Han Halsten drev skyssstasjon en tid. En dag kom det en reisende som brukte seg noe forferdelig fordi han ikke fikk skyss med en gang. Han Halsten mente det ikke var noen råd med et - han fikk vente til skysshesten var kommet tilbake igjen. Men den reisende ble ikke bedre av det. «Vet De ikke at jeg er advokat» skrek han. Halsten skvatt ikke høyt for det. «Åja, det for en slik «apekatt» her igår au»? sa han Halsten.

Halsten Halstensen Møkleby i sin velmakt.

«GREVEN»

Det kom en dansk greve opp i Storelvdalen som ville skyte bjørn. Det var Lensgreven af Raben. Denne greven hadde store unoter, han harket og hostet, nød og snytte seg så alt for mye. H.s. Høyvelbårenhed skulle være med han Halsten Møkleby på bjørnejakt. Av disse unotene med denne hostinga og harkinga ble denne greven snytt for denne bjørnen. Oppe i Styggega hadde H.S. Høyvelbårenhed ganske sikkert fått anledning til å se selveste skogens konge, hvis han ikke hadde snytt seg i det ubehagelige øyeblikk. Han Halsten Møkleby hadde lagt ut et «åte» der oppe i urene oppe i Styggega. Da de kom fram hadde bjørnen allerede vært på «åte» og kastet vekk stokkene, så bjørnen var ventende igjen utpå natten. H.S. Høyvelbårenhed var spent og opprømt, og han Halsten var i strålende humør. Men H.S. Høyvelbårenhed gikk der og freste og harket og nyste, det var umulig for han å være stille, enda hvor mye han Halsten hysjet. Han Halsten begynte nu å rette opp børsa, gikk så stille, så ingen kvist måtte knekkes. De var kommet nær «åte» og der fikk de se bjørnen lå og gnog på «åte». Da inntraff dette sørgelige uhell med greven som igjen begynte å nyse og harke. Han Halsten gjorde grimaser og fakter for å forhindre denne fatale katastrofen, men det var nyttesløst. Bjørnen ble var og spratt opp og forsvant og beføyet seg ikke med å stifte nærmere bekjentskap med herrerne.